

לעילוי נשמת
הר"ר
יוסף וולף ז"ל
ברוך חנדל הי"ד
ת.נ.צ.ב.ה.

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללוחדי "הדף היומי"

בית המדרש החסידי סוכטשוב
כולל חסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרב הרה"ק משה יצחק זיסל ז"ל
בית מדרש
למניחי שיעור "דף היומי"
ת.נ.צ.ב.ה.

זכרון עולם
האשה החשובה
רודת צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר שאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

י"ד ט"ו ביהמ"ד למניחי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

בס"ד, ח' טבת תשס"ט

מסכת בבא קמא ז' - י"ג

גליון מס' 502

- ♦ ברית מילה בעזרת מגנט
- ♦ אפיית עוגות עם אבקת כביסה
- ♦ שוחט שמכר בשר טרף
- ♦ פיל אפריקני כמחיצה לסוכה

השבוע בגליון

♦ תשלום על קולו היפה של החזן

- ♦ מדוע דווקא שליש להידור מצווה?
- ♦ מי ישלם את הקנס המשטרה?
- ♦ רגשות אינם נמדדים בממון
- ♦ אדם שהזיק עדשות מגע

דף ו/א לאתוויי אבנו סכינו ומשאו ברית מילה בעזרת מגנט

בשנת תשי"ט התעוררה בירושלים שאלה נדירה ומעניינת.

בעיצומו של יום שבת, נשא ערבי את כליו של מוהל לבית כנסת שבו היתה אמורה להיערך ברית מילה, כי במקום לא היה עירוב ואסור היה לטלטל בו. הערבי הניח את התיק בבית הכנסת והלך לדרכו. כאשר המוהל פתח את תיקו, התברר שסכין המילה נעדרת. חיפוש אחריה העלה, כי היא נפלה סנטימטרים ספורים מפתחו של בית הכנסת. במצב זה יהודי אינו רשאי להכניס את הסכין פנימה, שהרי במקום בו אין עירוב, אסור להכניס חפץ מרשות הרבים לרשות היחיד.

רב בית הכנסת שנכח במקום, הגה רעיון מבריק. במחסן בית הכנסת היה מונח מגנט רב עוצמה. הוא הציע להניח את המגנט על פתח בית הכנסת, באופן שהסכין תמשך מעצמה אל המגנט... אולם, הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל הוכיח בגאונותו הרבה מסוגייתנו כי הדבר אסור, כפי שיבואר להלן.

בסוגייתנו מבואר, כי המניח סכין או אבן במקום שהם עלולים ליפול ממנו ולהזיק, כגון, בראש הגג, חייב בתשלומי הנזק אם הם נפלו והזיקו, כפי שהתורה חייבה מבעיר אש לשלם על מעשיו אם האש התפשטה והזיקה. לדעת רבי יוחנן, המצית אש חייב בתשלומי נזקה, משום שהלהבות נחשבות כחיצים שנורו על ידו, וכהגדרת רבי יוחנן: "אשו משום חיציו". כלומר, כפי שהיורה חץ אחראי לנזקים שנגרמו על ידי החץ, כך גם אדם שהצית אש חייב לשלם על נזקים שנגרמו על ידי האש, אף על פי שהוא אינו מזיק בידיו בפועל (זו דעת בעלי התוספות דף ה/ב ד"ה "כי". ועייני ראה"ה ב"שיטה מקובצת" לקמן נו/ב, שחולק).

עתה נשוב לסכין המילה המונחת לפני בית הכנסת וניווכח, כי גם על ידי מגנט אסור להכניסה לבית הכנסת. שכן, לאחר שמבואר בסוגייתנו, שפעולות הנגרמות על ידי אדם מתייחסות אליו באופן ישיר - גם המניח מגנט למשיכת הסכין פנימה, נחשב כמי שהכניס את הסכין במו-ידיו, אף על פי שהסכין נכנסה מכח ה"שאיבה" של המגנט (שו"ת "הר צבי" או"ח א' סימן קל"ב).

שאלה מעניינת זו עוררה הד רב בקרב הציבור התורני, ואף עלתה לדיון בשעת ביקורו של הגאון רבי חיים חייקין זצ"ל בשנת תשכ"ה אצל רבה של ציריך, בעל "חלקת יעקב", אשר סבר (שו"ת, או"ח סימן ק"ט), כי מותר היה להכניס את הסכין לבית הכנסת בעזרת המגנט, זאת,

דבר העורך

בכי אחד

שמעו מעשה שקיבלנו מקורא מהימן.
בישיבה לחוזרים בתשובה בארצות הברית, הופיע באחד הימים גבר שכבר הסתובב במקומות רבים, ועתה ביקש לתהות על תורת אבותיו. לאחר כשבוע ימים נתקבעה בליבו ההחלטה כי מקומו - בישיבה. לאחר החלטתו הופיע אדם נוסף בישיבה: אביו הזועם. אדם כבן שישים וחמש שכווה במתניו, קולו בתקפו, ולזעמו אין גבול. בצוות הישיבה הוא הטיח כי אינו מוכן, מה לזאת ולתקופתנו המתקדמת, ועוד טענות ממיני טענות.
רבי הישיבה הציעו בפניו רעיון מעניין: ישנה כבודו כשבועיים בישיבה ואחר כך נשוב לדבר. האב קפץ על ההזדמנות להיות צמוד לבנו ולהחזירו לדרך הישר, ובתום השבועיים הוא החליט להצטרף לבנו ולהמנות על לומדי הישיבה. האב גידל את זקנו וברבות הימים הפך לנשוא פנים כאחד מרבני הישיבה... מידי יום שקד על תלמודו, ובעיקר התמיד בלימוד משנה. בגיל שבעים זימן האב את בני הישיבה ואת בני משפחתו לסיום ש"ס משניות.
להפתעת המשתתפים החל חתן השמחה לתאר בקול שקט את ימי ילדותו, בבית יהודי-אמריקאי שרבים היו כמותו בימים ההם: ההורים הגרו ממזרח אירופה, ממצוקה קשה, אל אמריקה רחבת-הידיים, שאווירתה המשוחררת מחד-גיסא והשאיפה המובהקת לכסף שקיננה בלב כל מאיך גיסא, הכו שמות במשפחות היהודיות, גם במשפחתנו. אבא לא היה איש של דיבורים. איש מופנם, מעשי, שלא חשף את רגשותיו גם כאשר אחי פרקו עול. בהגיעי לגיל שבע עשרה, סימתי את לימודי בית הספר וחיפשתי את המשך דרכי. אבא הבין לאן אני נוטה, הוא זימן

עילוי נשמת

הר"ר **חיים שמואל פרקש** ז"ל
ב"ר רפאל ז"ל
נלב"ע ו' בטבת תשל"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידינו האחים ר' רפאל ויהודה פרקש ומשפחותיהם שיחיו

עילוי נשמת

הר"ר **שאול חרמץ** ז"ל
ב"ר אברהם דוד ז"ל
נלב"ע י"ב בטבת תשל"ה
תנצב"ה
הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

עילוי נשמת

הר"ר **משה יהודה למפרט** ז"ל
ב"ר אהרן שלמה הלוי ז"ל
נלב"ע י' בטבת תשס"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **צביה גרינברגר - צימרמן** ע"ה
בת הר"ר נתן שלום ז"ל נלב"ע י"א בטבת **תנצב"ה**
הונצחה ע"י בתה, חתנה ונכדיה, **משפ' סנדרוביץ-בלגיה**

נר ה'
נשמת אדם

על פי המבואר במשנה (שבת צב/א), כי המוציא מרשות לרשות "שלא כדרך המוציא" - פטור מדאורייתא. לפיכך, מאחר שהכנסת הסכין בעזרת המגנט אינה הכנסה כדרך בה אנשים מכניסים חפצים לבתיהם, אין הוא נחשב כעובר על מלאכת הכנסה מרשות לרשות [עיי"ש צירוף הסיבות שיש להתיר איסור דרבנן במקרה זה].

דף ט/ב אבל שלהבת חייב

אפיית עוגות עם אבקת כביסה

מבואר בסוגייתנו, שאדם חייב על נזקים שעוללה אש אשר הוצתה על ידו, גם אם הוא מסרה לידי ילד שהובילה למקום אחר ושם היא הזיקה. הגמרא (יח/א) מוסיפה ואומרת, שהמבעיר חייב גם כאשר האש הועברה על ידי כלב, שכן, אחריותו על האש אינה פוסקת עד למסירתה להשגחה בידי בר דעת, וכך גם נפסק להלכה ("שולחן ערוך" חו"מ סימן ת"ח סעיף ז).

הלכה זו שימשה כבסיס לנידון הלכתי לגבי שני מקרים שאירעו לפני שנים רבות, אשר ממבט ראשון הם דומים להפליא, אך הפוסקים הבחינו בחמתם בהבדל דק ביניהם, וכך, האחד חוייב לשאת בתוצאות מעשיו, ואילו רעהו יצא זכאי.

שוחט שמכר בשר טרף: מעשה בשוחט ששחט בהמה בכפר נידח באלג'יר ומכר את בשרה ליהודי מקומי. לאחר מספר ימים התברר שהשוחט לא בדק כראוי את הבהמה. בזיקת ראותיה העלתה, כי הבהמה טריפה ואסורה באכילה. עד שהתבררו הדברים, הספיק הקונה לחלק את הבשר לרעיו ולדידיו לרגל חג הפסח, וכאשר התגלתה התקלה, כבר היה הבשר מעורב בכל תבשילי החג, שכמובן היו אסורים באכילה. מיותר לציין, כי בצאת החג התייצבו יהודי הכפר בבית דינו של רבי יהודה בן יצחק עייאש [נפטר ה' תק"כ], ותבעו את השוחט לשלם להם על הנזקים שנגרמו להם בשל פשיעתו (שו"ת "בית יהודה" י"ד סימן מ"ד, עיי"ש מה שפסק).

מקרה אחר, מוזר בהרבה, אירע, כאשר אשה טרחה ואפתה עוגות רבות לקראת סעודת נישואין. כאשר העוגות הוצאו מן התנור נדף מהן ריח מוכר של ניקיון. התברר שהחנווני נתן לאשה אבקת כביסה במקום אבקת אפיה... גם במקרה זה תבעו האשה ובני משפחתה את המוכר, שישלם עבור הדבש, הקמח ושאר החומרים ששימשו לאפיית העוגות וירדו לטמיון.

לכאורה, מקרים אלו זהים לחלוטין ונראה, כי אם מחייבים את השוחט לשלם על הנזקים שאירעו לאנשים שבישלו את הבשר, יש גם לחייב את המוכר בתשלום הנזק שאירע לאשה. אולם, מהרש"ם (שו"ת, חלק ה' סימן י"א) העלה בסברתו כי יש לחלק בין המקרים: במקרים מעין המקרה הראשון, יתכן שהשוחט חייב על הנזקים, ובמקרים הדומים למקרה של אבקת הכביסה, המזיק פטור מתשלום. טעם הדבר: האנשים שקיבלו את הבשר לאחר השחיטה, לא יכלו לדעת שהבשר אינו כשר. לפיכך נחשב השוחט כמי שנתן אש לילד, שעליו לשאת בתוצאות הנזקים שנגרמים על ידי אש זו, כך השוחט חייב לשאת בתוצאות הנזקים שנגרמו מחלוקת הבשר הטרף לאנשים.

לעומת זאת, איש אינו חולק על כך, שריחה של אבקת אפיה שונה לחלוטין מריחה של אבקת כביסה. לפיכך, אין להגדיר את האשה כילד שקיבל לידי אש, שהרי היה באפשרותה להבחין כי בידיה אבקת כביסה, והמוכר אינו אלא כמי שמסר אש לבר-דעת, שאינו חייב על נזקים שנגרמו כתוצאה מאש זו [יש לציין: א. כאשר השוחט או המוכר נתנו את הסחורה הפגומה במזיד, הם חייבים מדינת דגרמי. ב. דעת ה"נתיבות" (רל"ד) ועוד אחרונים, שגם בשוחט הנ"ל היה פטור כאשר היה בשוגג].

דף ט/ב שור דרכיה לנתוקי

פיל אפריקני כמחיצה לסוכה

בגמרתנו נאמר, שהמוסר שור שעלול להזיק לידי חרש או שוטה, חייב בנזקי הבהמה גם אם השור היה כבול בשלשלאות, שכן, "שור דרכיה לנתוקי". בביאור דברי הגמרא נחלקו רש"י ובעלי התוספות. לדעת רש"י (ד"ה "שור"), דרך בעלי חיים לנתק את עצמם משלשלאותיהם, ועל כן חובה על בעל השור להמנע ממסירתו לידי קטן שאינו מסוגל להשתלט על השור לכשישתחרר. לעומת זאת, לדעת בעלי התוספות (ד"ה "שור"), אדם אינו צריך לחשוש שמא שורו ינתק עצמו מכבליו, אך כאשר הוא מוסר את השור לידי שוטה או קטן, עליו לחשוש שהם יסייעו לשור להשתחרר מכבליו. למחלוקת זו השלכה מעניינת לגבי הלכות סוכה, כלהלן.

ה"טור" (או"ח סימן תר"ל) פוסק בשם רבינו פרץ, שאין לקשור יריעות וסדינים כמחיצות לסוכה, שכן קשריהם עלולים להתרופף במשך ימי החג ובעל הסוכה שלא יבחין בכך, ישב בסוכה שדפנותיה רעועות ואינן ראויות לשמש כדפנות לסוכה. לאחר

אותי לחדרו, פרץ בבכי מר ותוך כדי בכי אמר: "מוטלה! ששה 'שקצים' גידלת! אתה האחרון, האם תלך בעקבותיהם!?"

זו היתה הפעם היחידה שבה הוא דיבר איתי על הנושא. אינני יודע לאן הייתי מגיע אם היה פועל בעניין עוד לפני הגיעי לגיל שבע עשרה, אך בדבר אחד בטוחני: אלמלא בכיו האחד והיחיד, לא הייתי מסיים משניות בימי חייו! כבר בבואי לשיבה כדי להוציא את בני, היה בכי אבי הצרוב בלבי כמכוות-אש, עולה ובוקע מתוכי, ועתה רצוני לומר לאבי ז"ל: מנע קולך מבכי, כי שבו בני לגבולם.

★

זהו הרושם שעורר בכי אחד.

אין צורך בהסברים רבים כדי לתאר רושם של מאמץ יום-יומי של האב להשתתף בלימוד תורה. מראה האב השב מעבודתו וממהר לשיעור התורה - חורטים בלב הילד דברים רבים שאין כלים אחרים כדי לחרטם.

★ ★ ★

השבוע פנינו לראיין את הר"ר אבי הי"ו, אחד מיוזמי שיעור הדף היומי בבית הכנסת אהל ברכה בחיפה.

ספר נא על רקע הקמת השיעור

השיעור שלנו הוקם לפני שש וחצי שנים בעקבות שאלה!

ר' מוטי זיסר ביקר אצלי בבית וראה את עלון מאורות הדף היומי, ושאל אם אני לומד דף יומי. סיפרתי לו שאני לומד דף יומי אך לא בשכונת מגורי, כי בה אין שיעור. בתגובה הוא שאל: מדוע אצלכם בקהילה בת למעלה ממאה משפחות אין שיעור?

כבר למחרת העסק התחיל לקרום עור וגידים. תוך ימים ספורים הרב קובלסקי הגיע אלינו לראיין מועמדים למגיד שיעור, והוא בחר את הרב ישראל נוישטט - בחירה מוצלחת מאין כמוהו, אך על כך בהמשך. העברנו דף בין חברי הקהילה והרוב בחרו לקיים את השיעור אחרי תפילת ערבית, וכך במשך שש וחצי שנים השיעור קיים ומשתתפים בו עשרים וחמשה לומדים.

עוד שנה נמנור מחזור ראשון של הש"ס, וכבר עכשיו אנחנו מתכננים את ההילולא הגדולה שנערך.

תאר נא את ההשפעה הסיבית של השיעור

ברור שיש לכך השפעות, לא את כולן רואים, אבל חלקן בולטות ביותר. הנה, בעקבות השיעור שלנו הוקמו שיעורים נוספים בשכונת "אחוזת". אנחנו היינו חלוצים בנושא הזה ואנחנו שמחים וגאים על כך שהתחלנו בין המוקדמים.

כשאתה שואל על אודות השפעת השיעור, אני חייב להתמקד במלמד שלנו, מגיד השיעור, הוא מקרין מאישיותו על כל הקהילה לכל רבדיה! אין לי אפשרות לתאר את התערותו ואת הקשרים המיוחדים שהוא רקם איתנו, אתן לך רק דוגמה שתביע את המציאות: הרב נוישטט אינו מתגורר

השיעור בביהכ"ס "אהל ברכה" - חיפה

מכן מוסיף ה"טור" ופוסק, כי מותר לקשור היטב בעל חיים כדי שישימש מחיצה ודופן לסוכה. ה"ט", הסובר כדעת רש"י בסוגייתנו, שבעלי חיים עשויים לנתק עצמם מכבליהם, מקשה על ה"טור", מדוע אדם רשאי להשתמש בבעל חיים כדופן לסוכה, הרי הוא עלול להשתחרר מכבליו, וכפי שאין להשתמש בסדינים כדפנות לסוכה, משום שהם עלולים להשתחרר, גם היה על ה"טור" לפסוק שיש להמנע משימוש בבעלי חיים כדופן לסוכה. לפיכך מחדש ה"ט" שכוונת ה"טור" היא, שאין לעשות את כל דפנות הסוכה מסדינים, שמא הם ינתקו, אך במחיצה אחת לא חששו, ואמנם, גם בבעלי חיים אין להשתמש אלא לצורך מחיצה אחת (עיין "ערוך השולחן" סעיף ל"ב, ל"ג שפירש כן בדעת ה"ט").

אולם, ה"אליה רבה" (שם) מערער על מסקנת ה"ט", כשטענת בעלי התוספות בפיו: בעלי חיים אינם מתנתקים מעצמם, ועל כן, אין כל חשש לקשור בעלי חיים כדפנות לסוכה מכל צדדיה [ועיי"ש חילוק נוסף].

דף ט/ב בהידור מצוה עד שלישי

תשלום על קולו הערב של החזן

מבואר בסוגייתנו שמצווה על אדם לפזר מממונו כדי להדר במצוות, שנאמר (שמות טו/ב) "זה אלי ואנוהו" (רש"י ד"ה "בהידור"). הגמרא קובעת, כי להידור מצווה אין חובה להוסיף סכום העולה על שליש מן הסכום הדרוש לקיום המצווה. וכגון, אם אתרוג כשר לברכה, הזול ביותר, עולה 20 ש"ח, רכישת אתרוג בשליש ממון מעבר לסכום זה, נחשבת כהידור מצווה. בעלי התוספות (ד"ה "עד שליש במצוה") מבארים, כי באתרוג החיוב אינו להוסיף שליש כדי לרכוש אתרוג נאה יותר, אלא כדי לרכוש אתרוג גדול יותר מן השיעור המצומצם שבו אפשר לקיים את המצווה [עיין "מגן אברהם" שכתב כי דברי בעלי התוספות אמורים לגבי אתרוג בלבד].

מדוע דווקא שליש? לדברי המהרש"א את שיעור "שליש" למדו חז"ל מן הלולב של ארבעת המינים שיש להגביהו בשיעור של שליש מעל ההדס כדי שיהיה הלולב מהודר על פני ההדס. הרי לנו, כי הידור מצווה משמעו תוספת של שליש.

השלהבת, השמן והפתילה: גם מהר"ל מפראג (בספרו "נתיבות עולם" נתיב התורה פרק י"ח) מתייחס לנושא זה ואומר, כי כידוע מצוות ה' נמשלו לאור, כמאמר הפסוק (משלי ו/כג) "כי נר מצוה ותורה אור". והנה, ה"אור" שהוא השלהבת, מהווה אחד מבין שלושת מרכיבי הנר: שמן, פתילה ושלהבת. לפיכך, הידור המצווה שהוא התוספת למצווה, נקבע כתוספת עבור החלק הרוחני של המצווה - האור - שחלקו בנר הוא שליש.

מכל מקום, לכל הדעות הלכה זו של "הידור במצוות" אינה נוהגת אלא במי שהפרוטה מצוייה בכיסו, אולם מי שאין לו כדי צרכי מחייתו השוטפת, אינו חייב להוסיף שליש עבור הידור מצווה ("ביאור הלכה" שם). כך גם פסק הרשב"א בנוגע לשאלה מעניינת שהופנתה אליו על ידי בני קהילה, שחלק מחבריה היו עשירים וחלקם עניים:

מימון משכורתו של החזן: בעבר נהגו, ובקהילות מסוימות גם כיום, לשכור "בעל תפילה" קבוע שעמד לרשות הקהילה. לפני מאות שנים התגלעה מחלוקת באחת הקהילות כיצד לחלק את נטל המשכורת בין בני הקהילה. היו שצידדו כי כל ראש בית אב ישלם לפי מספר נפשות ביתו שחייבים בתפילה. היו שטענו כי יש להשית את התשלום על כל אדם לפי יכולתו הכלכלית. הרשב"א (ש"ת חלק ה' סימן ט"ו) השיב להם, כי נטל המשכורת מוטל על כל בני הקהילה בשווה, שהרי תפקידו של בעל התפילה הוא להוציא את הרבים ידי חובתם, ולפיכך על כל ראש בית אב להשתתף בעול הכספי כמספר נפשות ביתו החייבים בתפילה. אולם, אם מוסיפים לבעל התפילה תשלום מיוחד עקב קולו הערב, אין לחייב את העניים בתוספת תשלום זו, שהרי רק אדם שיש בידו די ממון חייב בהידור מצווה, שנאמר (משלי ג/ט) "כבד את ה' **מהונך**", משמע, שרק אם יש לאדם ממון עליו להדר במצוות. (להלכה עיין "שולחן ערוך" א"ח סימן נ"ג סעיף כ"ג, "מגן אברהם" שם ס"ק כ"ז וב"משנה ברורה" שם ס"ק ס"ז).

דף י/ב חמשה שישיבו על ספסל

מי ישלם את הקנס המשטרתי

מבואר בסוגייתנו, כי אם אדם ישב על ספסל ורעהו הצטרף אליו לשיבה על הספסל ולאחר מכן הספסל קרס תחתיו וניזוק - על שניהם לשאת בהוצאות הנזק. זאת, משום שהאדם שישב ראשון אינו יכול לטעון כי על האחרון חלה אחריות יתירה, שהרי כאשר התיישב האחרון, הראשון היה יכול לקום, ובכך שנשאר לשבת מרצונו, הרי הוא שותף מלא בתהליך הנזק.

בספר "משפטי התורה" (חלק א' סימן ל"ד) מובא מעשה בקבוצת פועלים שסיימה את יום העבודה והנהלת המפעל העמידה לרשותם הסעה, ברם, מספר הפועלים שביקשו לעלות לרכב עלה על מספר הנוסעים שהנהג היה מורשה להסיע, והנהג סירב בכל תוקף להסיע נוסעים מעבר למותר,

בשכונתנו ואינו ממתפללי בית הכנסת, אבל לפני שנתיים כל המתפללים בחרו בו כ"חתן תורה" בשמחת תורה, כולם אמרו שאין מישהו מתאים יותר! וזה באמת נכון. בקשר לכך אני חייב לציין את גדלותו של הרב קובלסקי, שלאחר הראיונות שערך למועמדים למגידי שיעור הוא אמר לי: "זה הבן אדם שמתאים לכם". אני לא הייתי יכול לאחל לנו התאמה גדולה מזו. מאה אחוז התאמה. חלק מהותי מהצלחת השיעור תלוייה במגידי השיעור, ואצלנו ברוך ה' זו הצלחה גדולה.

לסיום, מה תאמר ליהודי החושש מההתחייבות הקבועה?

שיתחילו! זה יבוא לו כמו שהוא לא חשב אפילו. שיתחילו, רק כשיתחילו. זה יסחוף אותו. אצלנו אנשים מבטלים פגישות, נוסעים לחתונות יותר מאוחר, העיקר לא להפסיד את השיעור. רק כשיתחילו!

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ו/ב האי תנא ירושלמי

שני יהודים

מעשה ובאו שני יהודים אצל רבי יוסף רוזין, הירוצובי, שישב באותה עת על התלמוד הירושלמי ועיין בו. מאחר שהיה שקוע בתלמודו שלחם במהרה מעל פניו. נכנסו אליו אל האור שמח, אף הוא רב העיר, והתלוננו בפניו על כך. אמר להם: הן גמרא מפורשת היא: האי תנא ירושלמי הוא דתני לישנא קלילא ולכן כתב 'חב המזיק' ולא 'חייב המזיק', דהיינו כיון ששנה תלמוד ירושלמי לא שם ליבו אל שני היודין (יהודים)...

דף ז/א אלא דאקיר ארעתי

פושע

כתבו בעלי התוספות (ד"ה "אי") שפושע הוא שלא היה לו לחזור על מעות, שמפני כך הוזלה אדמתו.

הקשה האדמו"ר ממונקאטש זצ"ל: וכי מה היה לו לעשות, הן היה זקוק למעות? וכי יש לך אונוס גדול מזה?

חזר ויישב: לא מכבר למדנו בקידושין (פב/ב) 'מימי לא ראיתי צבי קייץ וארי סבל ושועל חנווני, והם מתפרנסים שלא בצער, ואני מתפרנס בצער, אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי, ונמצא שפושע הוא שהרע את מעשיו...' (דברי תורה).

מאורות הדף היומי

משרד ראשי: רח' ווגמן 1 (פינת חתם סופר 5) Wagman street 1 P. O. B. 471 Bnei-Brak ISRAEL ת.ד. 471 בני-ברק tel: +972-3-5775333 03-5775333 פקס: +972-3-7601020 03-7601020 E-mail: meorot@meorot.co.il אימייל:

לתרומות והנצחות טל: 03-5775307 מוקד ההזמנות 151-500-700

מחשש לקנס משטרתי. הוא התרצה לאחר שהפועלים התחייבו לשלם לו על כל נזק שייגרם מ מפני ההסעה העודפת. לאחר דקות אחדות נעצר הנהג ונקנס על ידי שוטר בסכום גבוה.

מיד פרץ ויכוח סוער בין הפועלים על מי מוטל לשלם את הקנס. הפועלים שעלו ראשונים לרכב טענו כי התשלום מוטל על הפועלים האחרונים שעלו לרכב כי הם הנוסעים העודפים על המותר. לעומתם טענו הפועלים שעלו אחרונים, כי מאחר שההסעה עומדת לרשות כל הפועלים, אין כל חשיבות לעובדת עלייתם ראשונים, שהרי כאשר הם נוכחו כי מספר הנוסעים עולה על המספר המורשה בחוק, היה באפשרותם לרדת מן הרכב.

אכן, על פי המבואר בסוגייתנו, צדקו הפועלים שעלו אחרונים ותשלום הקנס הוטל על כל הנוסעים שנשארו באחריות משותפת לקנס שהושת על הנהג.

דף יד/ב שום זה לא יהא אלא בכסף

רגשות אינם נמדדים בממון

מבואר בסוגייתנו, שכאשר אדם מזיק את חברו, שומת הנזק נעשית לפי שווי הכספי של החפץ בשעת הזקתו.

כלל זה מהווה הן קולא והן חומרא: אדם שהזיק חפץ שערכם של חפצים מסוגו פוחת והולך - ישלם כשעת הנזק. אדם שהזיק חפץ שערכם של חפצים מסוגו מאמיר - ישלם כשעת הנזק ("חזון איש" בבא קמא ח' ט"ו, ועיין "מחנה אפרים" נזקי ממון סימן א' שכתב שהדבר תלוי במחלוקת ראשונים. אולם כדברי החזו"א מבואר בתוספתא פרק ג' הלכה ד').

"יד שניה": בזמנינו שוק מכירת חפצים משומשים אינו רווח, ועובדה זו מעוררת שאלות רבות. למשל, אדם שהזיק חליפה שנרכשה חודש לפני כן בדמים מרובים. אם החליפה תוצע למכירה, בעליה לא יקבל עליה כי אם דמים מועטים, כי אין ביקוש לחליפות יד שניה, אך האם אמנם אפשר לקבוע שזהו מחירה ותו לא? יש, איפוא, לברר, על פי איזו אמת מידה ישלם המזיק את הנזק.

אדם שהזיק עדשות מגע: שאלה זו מתחדדת יותר, כאשר נדון לגבי אדם שהזיק עדשות מגע. לעדשות מגע אלו אין כל ערך מלבד לבעליהן. כל אדם השומר על בריאותו לא יהיה להרכיב עדשות מגע משומשות. זאת, ועוד: לכל אדם מתאימים את המספר המדוייק ואת הצילינדר וכיוצא בזה. עובדות אלו גורמות לכך שמחירן הממשי של עדשות מגע אלו - אפסי. כמה, איפוא, ישלם המזיק על חפץ שאינו שווה ערך לאיש מלבד לבעליו?

"חזון איש" (בבא קמא סימן ו' אות ג') זצ"ל מכריע, כי מזיק חייב לשלם גם על חפץ שאינו שווה ערך כי אם לבעליו בלבד, כגון, עדשות המגע (בשיטתו זו, חולק ה"חזון איש" על דעת ה"נתיבות" סי' קמ"ח). לאחר הכרעה זו עדיין לא באנו אל המנוחה, שכן, כיצד נשום חפץ שאין לו מחירו ושוק? הגאון רבי דב לנדא שליט"א ("זכר טוב" סימן ח' אות י"ז) מסביר, כי שומת חפץ זה תעשה על ידי בירור עם בעל החפץ מהו הסכום שהוא היה מוכן לשלם כדי שלא יזיקו לו חפץ זה, ובסכום זה יש לחייב את המזיק.

רגש אינו שווה כסף: אולם, ישנו סוג נזק נוסף שעליו אין המזיק חייב כלל ועיקר - אדם המזיק חפץ ששווי אינו כספי אלא רגשי ונוסטלגי, כגון, תמונה משפחתית אשר מלבד בעליה איש לא ישלם עבורה פרוטה שחוקה. במקרה זה, אמנם חייב המזיק לפייס את הניזוק (ב"ק צב/א), אך אין חלה עליו חובה כספית כל שהיא ("דברי גאונים" כלל נ"א סימן כ"ב), מלבד ערכו של הנייר עצמו.

הודעה חשובה

לרגל תחילת לימוד סדר נזיקין
גבאי בתי כנסת המעוניינים להקים שיעור דף יומי חדש

- מוזמנים לפנות לרכזי השיעורים של "מאורות":
אזור מרכז: הרב **שאול וייס** טל': 052-7627418
- אזור ירושלים: הרב **יצחק שטיינבוץ** טל': 052-7608863
- אזור דרום: הרב **מיכאל לזנובסקי** טל': 052-7608864
- אזור צפון: הרב **אברהם דניציגר** - רכז ארצי טל': 04-9040949

דף ט/ב בהידור מצוה עד שליש במצוה

גדול המעשה

דרש החיד"א:

אמרו חז"ל, 'גדול המעשה יותר מן העושה'. המעשה הוא ראשי התיבות הידור מצוה עד שליש במצוה. המעשה, כלומר, המהדר במצוה, גדול מן העושה אותה ללא הידור... (מראית העין).

שיעור דוגמא

אחינו בני ישראל!

ראשי קהילות, גבאים, ויהודים שרוח ה' פועמת בקרבם להגדיל תורה ולהאדירה, המעוניינים להקים שיעור דף היומי בקהילתם מוזמנים לפנות ל"מאורות הדף היומי" לקיום שיעור דוגמא מוקד הדף היומי: 11-33-1800-20 חזק, חזק ונתחזק!

אפשר להשיג

ספר "מאורות הדף היומי" כרך ה'

על מסכתות בבא קמא ובבא מציעא מיטב הנידונים ההלכתיים, האקטואליים והמרתקים, דף אחר דף, בספר עב כרס, מבית "מאורות הדף היומי".

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות ובמוקד "מאורות" טל: 151-500-700-1

לעילוי נשמת

מרת **אסתר שפיגלמן** ע"ה

ב"ר דניאל רייזמן ז"ל

נלב' ע"י א' בטבת תשס"ו

תנצב"ה

הונצחה ע"י משפחת שפיגלמן שיחיו - נוה צוף

לעילוי נשמת

הר"ר **דוד גוטווקס** ז"ל

ב"ר יוסף ז"ל נלב' ע"י בטבת תשנ"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו וכלתו הר"ר **יוסף זוג'** מרת **גניה גוטווקס** ונכדיו שיחיו - אנגלוד ניו גרסי

לעילוי נשמת

הר"ר **נתן גורמן** ז"ל

ב"ר דניאל ז"ל נלב' ע"י ח' בטבת תשמ"א וזוג' מרת **חיה גרינה** ע"ה

ב"ר זכריהו זצ"ל נלב' ע"י כ' שבט תשי"ג **ת.נ.צ.ב.ה.**

הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **יצחק ניימן** ז"ל

ב"ר אליעזר צבי ז"ל נלב' ע"י י"ג בטבת תשס"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **יחזקאל ברוך רפפורט**

CHARLES RAPAPORT ז"ל

ב"ר אהרן ז"ל נלב' ע"י א' בטבת תש"ס **תנצב"ה**

הונצח ע"י משפחת רייסער הי"ו

The Reischer family - ארה"ב

לעילוי נשמת

הר"ר **חנוך קסטנר** ז"ל

ב"ר דוד ז"ל נלב' ע"י ח' בטבת תש"ך

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידנו

הר"ר **אברהם יוסף קסטנר** שיחיל - י-ם